గుండెక్కినాడు బాలిగాడు !

పులిగుండెక్కినాడు బాలిగాడు ! పులిగుండు మీద నిలబడి ఉధృతంగా వీస్తున్న గాలికి పారక పుల్లలా ఊగిసలాడుతున్నాడు బాలిగాడు ! అబ్బ ! ... పులిగుండు ! ! —

పులిగుండు

పులికంటి కృష్ణారెడ్డి

తల పైకెత్తి చూస్తే తలగుడ్డ క్రింద పడిపోయే గుండు. కలిగిన వాని కంటి కావరానికి ప్రతీకగా, లేనివాడి పేరాసల పేర్పుకు పతాకగా నిలబడ్డ గుండు. గుండె కలిగిన ఒక లేఁవరాలి జీవితంతో చెరలాటలాడి, వెన్నవంటి మనసును మన్నుచేసిన గుండు ! అబ్బ ! ... పులిగుండు !! ఆ గుండెక్కినాడు బాలిగాడు !

ఉగ్రాణంపల్లె ఓ కుగ్రామం. ఆ వూరికి ఉత్తరంగా ... ఊరి పొలిమేరల్లో వెలసిన గుండు — కాలగమనంలో చాల చరిత్రను సముపార్జించుకొన్న గుండు ! పులిగుండు !—

ఆ ప్రాంతాల్లో పేరు మోసిన గజదొంగ అంబోదల గిద్దడు. గిద్దడి మాట వింటే పసిబిడ్డ పాలు త్రాగటం మాని, గుక్కపూని యేడ్చేదట. తెల్లదొరలే వాడ విపరీత చర్యలకు తెల్లబోయేవారట. ఫలానాచోట, ఫలానా వేళకు దొంగతనం చేస్తానని చాటి ... బందోబస్తులో వున్న బంట్రోతు మొగాల కింత మసి పూసి, ఆ ప్రక్రియలో సాటి లేదనిపించుకొన్న మేటి — అంబోదల గిద్దడికి ఆశ్రయమిచ్చిన గుండు! గుండు గుండెల్లో ఆశ్రయమా ?—అంటే, ఆ గుండు రెండుగా చీలివుంది. ఆ చీలికలో గజదొంగ అంబోదల గిద్దడొక యేలిక ! ఆ వూళ్లో రామసాని రంగవల్లి అందరికీ తల లోని నాలుక ! రంగవల్లి రంగు మాగిన నిమ్మపండు పొంగు ... రంగవల్లి ఓరగంటి చూపు దోరవయసు కోర్కెల గుబాళింపు ... పిడికెట్లో యిమిడే నడుము ... పట్టు రవికలో యిముడలేకపోటు పడే వక్షస్థలము ... నడకలో వయ్యారము... మాట మాటలో నయగారము ... అందినట్లు అంది, అందకుండా దూరంగా వుండి, అందుకోలేని ఆ మాయకులు — మొగం మాడుస్తూ వలవలా యేడుస్తూ వుండే, కిలకిలా నవ్వే రామచిలుక రంగవల్లి ! — ఆ వూళ్లో ఎలావచ్చి వాలిందో ఎవరికీ తెలియదు.

రంగవల్లి వచ్చింది ఆ వూరికి. వస్తూ వస్తు సముదాయ మేమి తెచ్చుకొనిందో ఎవరికీ తెలియదు. కానీ వెంటదెచ్చుకొనింది ముద్దులు మూటగట్టే పసిపాపను ! అయిదేండ్ల అందాల చిట్టి పాపమ. ఆమె ఆ వూళ్లో అడుగుబెట్టిన మూడంటె మూడు నెలలకు మూడంతస్తుల మేడ పైకి లేచింది. రంగవల్లికి, అంబోదల గిద్దడికి యేదో వుందన్న పుకారు గాలిలో లేచింది. ఆ పుకారు రంగవల్లి బ్రతుకునకొక పూలబాట నమర్చిపెట్టింది. ఆ బాటపై ఆమె బ్రతుకొక షికారయింది. చిన్నా పెద్దా, బీదా బిక్కీ అందరూ తరతమ భేదాలు లేకుండా ఆమెకు నమస్కరిస్తుంటారు. ఆమె వాళ్లను గౌరవిస్తూ ఉంటుంది. అది, ఉత్తుత్తి గౌరవం కాదు. మహాకవులకు కేవలం దుశ్శాలువలాంటి గౌరవంకాదు. ఆమె పాత్రమెరిగిన 'గుప్తదానాలు చేస్తూ ఉండేది. గొంతు కొరికి నెత్తురు తాగుదామన్న కసితో మసిగానున్న కొన్ని సంసారాలను ముడివేసింది. రంగవల్లి రంగమ్మ తల్లిగా మారింది. రంగవల్లి రంగమ్మ తల్లిగా మారే కాలానికి అయిదేండ్ల అందాల పసిపాప రాణెమ్మగా రూపొందింది.

రాణెమ్మ !...నిజంగా ఝాన్సీరాణెమ్మ!... ముద్దబంతి పూవులాంటి జవరాలు రాణెమ్మ. జల్సాగా తిరిగేది. అందాలరాణెమ్మ అందరితో అరమరికలు లేకుండా మాట్లాడేది. ఎప్పుడైనా, ఎక్కడైనా కాస్త మాటపొర్లిందంటే చాలు, పోట్లగిత్తలా పోట్లాడేది. ఝాన్సీ ధైర్యవంతురాలే! ఆవూళ్లో ఎంతో గౌరవముంది తనమీద. నిజమే ! ... భర్త అజ్ఞాత శక్తి ఆమెకు రక్షగావుంది వాస్తవమే !... అయినా, రాణి ఆడపిల్లని రంగవల్లికి, బాగా తెలుసు. పట్టుతప్పిన ఆడది — గట్టుతప్పిన గంగని, సంఘానికి కంటిలో నలుసనికూడ తెలుసు. అందుకే ఆమె రాణెమ్మకు ఓ రాజును జత చేయాలని తాపత్రయపడసాగింది. అయితే ఝాన్సీరాణి ఆ సమస్యను చాల చిత్రంగా పరిష్కరించింది.

'పులి గుండెక్కినమొనగాడు నామొగుడు!' అనింది.

క్షణం నిర్విణ్ణురాలయింది రంగవల్లి. గుణం మార్చుకోమని కూతుర్ని ప్రాధేయపడింది రంగవల్లి 'పులిగుండెక్కకలిగిన మొనగాడు పుట్టి వున్నాడా?' అని బెంగపడింది రంగవల్లి. ప్రాధేయపడి, కోపపడి, మాటలు మాని కూడ కూతురి మనస్సు మార్చలేకపోయింది రంగవల్లి, మానవ యత్నం మంటగలిసేసరికి, దైవనిర్ణయంకోసం ఎదురుచూడసాగింది రంగవల్లి.

ప్రకటనలు ఊరి పొలిమేరలు దాటని ఆ రోజుల్లో పాయకట్టు పాయకట్టూగా ఉడికిపోయింది. తలకొక్కతీరుగా మాట వెలువడుతూ ఉంది. 'అబ్బకు తగిన కూతుర్రా!' అని ఒకడంటే, 'ఈసాకుతో చస్తేకూడ అదృష్టమేరా !'అని మరొక్కడంటున్నాడు.

'అదేం పొయ్యేకాలమో ఆ అమ్మికి. బంగారు బొమ్మ మాదిరుంది. కోరకుండా, కోరకుండా గొంతెమ్మ కోరిక కోరిందే !' 'పులిగుండెక్కేదెప్పుడో? ఆ పిల్ల మెళ్లో పుస్తె గట్టేదెప్పుడో?' పెద్దలు వాపోతున్నారు. ఆ పాయకట్టులో మీసకట్టు యేర్పడ్డ ప్రతి కుర్రవాడి నోట్లో నీళ్లూరాయి పులి గుండు మాట మనసులో మెదిలేసరికి నీళ్లు గారాయి! అన్నింటినీ సవాలుచేస్తూ కోడెవయసు పిల్ల లాంటి కుర్రవాడు...కురుకురు మీసాలవాడు...కలిగిన యింటి గారాబాలుతిని పెరిగినవాడు...ఝాన్సీ దోరవయసు మీద ఓ కన్నువేసి వుంచినవాడు. ముందుకురికాడు. కన్నపేవులు లబోదిబోమని మొత్తుకొన్నాయి. పెద్దలు హెచ్చరించారు. కావలసినవారు వారించారు. కాదంటే అవునన్నాడు. కాళ్లకు బంధాలు ... నడుము కుదారం ... అన్నీ పకడ్బందీగా అమర్చుకొన్నాడు. పాయకట్టులో ప్రజ పులిగుండు చుట్టూ నిలబడింది. ఎవరి ఊహల్లో వారు తేలిపోతున్నారు. ఝాన్సీ యింట్లో దేవుని ముందుకూర్చుని పూలమాలను కడుతూవుంది అందంగా !...

కోడెవయసు పిల్లవాడు ... పేరుకు జగన్నాథుడు... ఉడుము పట్టుతో ఉడతలా ప్రాకుతున్నాడు. గుమిగూడిన అమ్మలక్కలు

దవడలు నొక్కుకొన్నారు యువకులు మీసం దువ్వుతున్నారు. పెద్దలు ముక్కున వ్రేలేసుకొన్నారు.

"సెహభాస్ జగ్గా! ... సెహభాస్ ఝూన్సీ జగన్నాధ్! – పులిగుండెక్కిన పులిబిడ్డరా నువ్వు!" కరతాళధ్వనుల మధ్య గొంతు చీల్చుకొని పలికింది యువతరం.

ఊరికీ పులిగుండుకు మధ్య సేతువులా విలబడిన జనసందోహములో జగన్నాథుడు పులిగుండెక్కిన మాట – అలలా ప్రాకి ఝాన్సీ చెవులసోకింది. అసలే ఉపరంజి ముద్ద ... పెండ్లి కూతురయింది ఇక చెప్పాలా? చూడడానికి కండ్లు చాలడంలేదు పూలమాలను చేతబట్టి, ఎన్నడూ లేనిది సిగ్గు బరువుతో తలను ఒకింత వంచిపట్టి, బయలుదేరుతూ వుంది

'అయ్యో! కొంప కూలిందే!' అన్నారెవరో!

మాట పూర్తిఅయి కాకమునుపే జగన్నాధుడి శరీరం పులిగుండు క్రింద రక్తపు మడుగులో ముద్దలా తేలింది తీరా గుండు పైభాగాన్ని చేరే సమయానికి ఎలా కాలు జారిందో – జగన్నాధుడు... అభము శుభము ఎరుగని కుర్రవాడు... ఆడదాని పంతంతో ప్రభావితుడైనవాడు... అందరాని అందం కోసం అర్రులు చాచినవాడు ... అందాల బాలుడు – ఇప్పుడొక రక్తపు ముద్ద. ఏది మొండెము? ఏవి కాళ్లు? ఏవి చేతులు? అని తెలుసుకోలేని రక్తపుముద్ద, ఆ రక్తపు ముద్దకు ఎడతెగని కన్నీటి అభిషేకం జరుగుతూవుంది క్షణాల్లో పరుగులు దీసిందీ వార్త. పొలిమేరలుదాటి ఊళ్లో ప్రవేశించింది.

'అదో! ఝెమ్మ వచ్చిందన్నారెవరో?'– ఆ మాటతో జనసందోహం పాయలుగా చీలి దారియిచ్చింది.

ఝాన్సి నడుస్తూఉంది. కాదు-మూర్తీభవించిన శోకదేవత అడుగుదీసి అడుగులేస్తూ ఉంది అందరూ అటువైపు చూశారు. దిగ్భ్రమచెందారు. నుదుట కుంకుమలేదు. చేతుల్లో గాజులులేవు. వీడిన కురులు ... విడువని మరులు... వేలాది కండ్లు వర్షించి వాగులైతే ఆ వాగులో ఆమె ఈదుకొంటూ వస్తూఉంది వచ్చింది. రక్తపు మడుగును సమీపించింది. ఒక్క క్షణం నిశ్చలంగా చూచింది. మరొక్క క్షణం బావురుమంటూ ఆ మడుగులోపడి పొర్లింది. ప్రళయ కాళిలా, తోకత్రొక్కిన త్రాచులా చివుక్కున లేచింది. ఒక్క క్షణం పులిగుండు వైపు తీక్షణంగా చూచింది. గిరక్కున వెనక్కు తిరిగింది. వచ్చిన వ్యక్తి వచ్చినట్లుగా వెళ్లిపోయింది.

రంగవల్లి మథనతో మంచమెక్కింది ఎక్కినమంచం దిగకుండా ఆమె వెళ్లిపోయింది. శక్తియుక్తులన్నీ ఆమెతోనే వెళ్లిపోయాయవి అంబోదల గిద్దడు అవతారం చాలించి పట్టుబడిపోయాడు. రాణెమ్మ విరాగినిగా, మౌనయోగినిగా జీవితం గడుపుతూవుందా పల్లెలో! ...లేజవరాలి, అమాయకురాలి నిండుజీవితాన్ని బలిగొన్న గుండు! అబ్బ! పులి గుండు. ఆ గుండెక్కినాడు బాలిగాడు. గుండుమీద నిలబడి 'నిజం చెప్పేస్తా! నిజం చెప్పేస్తా!!' అని అరుస్తున్నాడు బాలిగాడు! ...ఆపాయకట్టులో ఓ పది పదిహేనుగ్రామాలున్నవి. గ్రామగ్రామానికి ఓగవిని ఉంది. గవిన్లో ఓ గ్రామ దేవత ఉంది. ఈ గ్రామదేవతలకంతా ఓ అధిష్ఠాన దేవత ఉంది ఎమ్మెల్లే లెన్నుకొన్న మంత్రివరేణ్యుడిలాగ. ఆ అధిష్ఠాన దేవత పేరు ముత్యాలమ్మ! ముచ్చటగ పులిగుండువెలిసింది. చుట్టూ మోకాటిబంటి ప్రహరీ మట్టిగోడ... ఆ మట్టి ప్రాకారానికి వేపచెట్టు నీడ...ఆ వేపచెట్టు నీడలో, బోదె ప్రక్కలో ముక్కోణాకృతిలో మూడు శిలలు!–ఎండ వానలను సమదృష్టితో సహిస్తూ, పశులు విడిచిపరెట్టను స్వీకరిస్తూ, గ్రామాలను రక్షిస్తుంటాయి. ఈ గ్రామ దేవతలకు మాత్రం అడపాదడపా పూజలు జరుగుతుంటాయి.. వానలు రాకపోతే పూజ, వానలు ఎక్కువై వరదలు ఎక్కువై చెరువు కట్టలు తెలుగుతూంటే పూజ, ఊళ్లో 'వాత్‌బేదులు' తగిలితే పూజలో కలిపి గావు...ఇద్దరిజగడం మూడవ వాడికి లాభమన్నట్టుగా గ్రామాల్లోయిద్దరిమధ్య తగాదాలు అచ్చుబండవద్ద తెగుతూ ఉంటాయి. నేరస్థుడు శిక్షింపబడతాడు. శిక్షకు మారుపేరు తప్పు. తప్పుకు ప్రతిరూపము డబ్బు. తప్పు పేరుతో కుప్పలైన డబ్బు తరగడానికి తరుణోపాయము గ్రామదేవతల తిరణాలు. ఈతంతుకు ధర్మకర్తలు గ్రామ కరణాలు!

అయితే అధిష్ఠాన దేవత ముత్యాలమ్మ అందమైన రాతికట్టడములో వెలసివుంది. ఆమెకు మాత్రము అడపాదడపా కాకుండా, అటుయిటు కాకుండా యేడాదికొక్క మాటు మహా వైభవోపేతంగా జరుగుతుంటుంది పూజ! పాయకట్టు పాయకట్టుగా కలిపికట్టుగా ఘనంగా జరిపిస్తుందీ పూజ. చిల్లర డబ్బులకోసం దినముచేతినిచాపే గుమస్తాలు గ్రామ దేవతలైతే,యేడాదికొక్కమారు అంతా ఒక్కమారే గుంజుకొనే అధికారి అధిష్ఠాన దేవత ముత్యాలమ్మ ఈ ముత్యాలమ్మ తిరణా

లకు వారంరోజులు ముందుగానే పాయకట్టంతా తిరిగి 'తండోరా' వేయిస్తారు. తుడుము మీద దెబ్బపడేసరికి పాయకట్టు తనకర్తవ్యాన్ని తడిమి చూచుకొంటుంది. ఇంటింటికి పంపకం, శిలల అంపకం జరుగుతుంది. ముత్యాలమ్మ గుడికి వెళ్ళి వేయిస్తారు. శిలలకు రంగు పూయిస్తారు. గుడిచుట్టూ అందాల పందిర వేయిస్తారు. వ్యాపారస్థులు అంగళ్ళు పెట్టుకోవడానికి గుడిసెలు వేయిస్తారు. అక్కడికి తమ పాలిట కదొక మయసభ నిర్మాణంగా భావించి మురిసిపోతారు. తిరునాళ్ళ నాటికి యింటి కొక్క పొంగలి విధిగా బయలుదేరుతుంది. పొంగలి కొక్క కోడిపిల్ల, పొట్టేలు లేదా మేకపోతు తప్పక వుండి తీరుతుంది. ఉండి తీరాలి. లేకపోతే ముత్యాలమ్మ కోపగించు కొంటుందట. అది నియమము. నియమోల్లంఘన తప్పుకు దారి తీస్తుంది. అందుకు భయపడి పేదసాదా, వున్నాలేకున్నా అప్పో సొప్పో చేసి ముత్యాలమ్మకు పొంగలు పెడతారు. కలిగిన వాళ్ళు కంచి పట్టు చీరలతో ... కంచు పాత్రలతో బయలుదేరితే-లేనివాళ్ళు మడివేలు యిచ్చిన ఎరవలి చీరలతో మట్టి పాత్రలతో తృప్తిపడతారు! ఈ జాతర పాయకట్టంతా కలసి కట్టుగా జరిపించినా, ఆంతర్యంలో పోటీ వుంటుంది. ఒక గ్రామాన్ని వేడుకల్లో మరొక గ్రామం తలదన్నాలన్న తపన వుంటుంది. అందుకే ఆ సందర్భంలో ఎవరి ప్రయత్నాలు వారివి. సివ్వలు ఆకసంలో పేలుతాయి. మతాబులు, బాణా సంచులు కాలుతాయి. కొమ్ములు, పలకలు గెగ్గిరెట్లు మారుమ్రోగుతాయి. "ఆనందమో! బ్రహ్మానందమో! ముత్తేలమ్మ తల్లి కానందమో!" అని పంబలవాడు పాడుతూ దరువేస్తుంటాడు. జుట్టుకు పూలుచుట్టి, కాలికి గజ్జెకట్టి కుర్రకారు అడుగు కడుతూ వుంటుంది. ఐదువలు అందంగా అలంకరించుకుంటారు. అలికి పసుపు కుంకుమలు పెట్టిన పొంగలి గంపలు నెత్తిన ఉంటాయి. నడకలో వయ్యారాల [illegible]. మేకపోతులు, పొట్టేళ్ళు, కోళ్ళు - [illegible]రో గంటలో వాటి గతిని వూహించుకోలేక ఎంత కనుకొంటే- వాటి నీడ్చుకొని — పూజారుల్ని వెంటబడి [illegible]; పిల్లలు ఆనందం పట్టలేక ఎగురుతుంటారు. మట్టి బాటలో దుమ్మంతా వాళ్ళ పరంగానే వుంటుంది. ఇంత సందడిలో

పులిగుండు

కూడ పిల్లనగ్రోవి పాట పసందుగా వినిపిస్తూ ఉంటుంది. జాతర నాడు ప్రతి గ్రామము ముత్యాలమ్మ గుడికి కదిలే తీరుతెన్ను లొక కన్నుల పండువ. పల్లీయుల పాలిట కదొక పెద్ద పండుగ!

ఆ యేడు, ఆ నాడు — బాలిగాడు పులిగుండెక్కినినాడు ముత్యాలమ్మ జాతర! పాయకట్టు పాయకట్టుగా ముత్యాలమ్మ గుడి వద్ద మూగింది. దాదాపు వెయ్యికుటుంబాలు. కుటుంబాని కొక్క పొంగలి. పొంగలి కొక్క పొయ్యి. ఆడవాళ్ళు పొయ్యి నమర్చడానికి మూడురాళ్ల కోసం తంటాలు పడుతున్నారు. కొందరు పాత పొయ్యల కోసం పేచీ పెడుతున్నారు. పిల్లలు చెంబులు, దుత్తలు తీసుకొని ప్రక్కన గుంటలో నీళ్ళు తేవడానికి పరుగులు తీస్తున్నారు. పొయ్యికి ఎండుపుల్లలు యేరుక

కాలిఫ్లవర్–బంగాళాదుంప

కావలసిన వస్తువులు:—

కాలిఫ్లవర్ పెద్దది	1	కూరలు
బంగాళాదుంపలు	పావు కిలో	
నీరుల్లి పాయలు	2	
పచ్చి మిర్చి	6	
కొద్దిగ అల్లం, వెల్లుల్లి		
ధనియాలు	3 చెంచాలు	
బియ్యం	1 చెంచా.	

చేయు విధము:— కాలిఫ్లవర్, బంగాళాదుంపలు చెక్కు తీసి శుభ్రంగా కడిగి ముక్కలు తరుగుకొనవలెను. కడిగిన ముక్కలను, పచ్చిమిర్చి, ఉల్లి ముక్కలను, తగు కారం, ఉప్పు వేసి, అల్లంవెల్లుల్లి కలిపి నూరిన ముద్దను వేసి మొత్తం అన్నిటిని కొద్దిగ నీళ్ళు పోసి గిన్నెలో పెట్టి పొయ్యి మీద పెట్టాలి. కూర మెత్తగా వుడికి నీళ్ళు యింగిరిన తరువాత క్రిందకు దించి, మరల పొయ్యి మీద బాణలి పెట్టి తగు నూనె వేయవలెను. నూనె కాగిన పిదప దించిన కూర వేసి వేయవలెను. కూర వే[illegible] తరువాత ధనియాలు, బియ్యం, (2 వెల్లుల్లి [illegible]) వేసి దంచిన పొడి కూరలో జల్లి క్రిందకు దిం[illegible] [illegible] పెట్టవలెను. యీ కూరలన్నిటిలోను కొత్తిమిర వేస్తే చాలా బాగుంటుంది. దీనిని కాలిఫ్లవర్ వేపుడంటారు. ఈ కూర కుక్కర్‌లో వండేటట్లయితే నీరు పోయకుండ కుక్కర్‌లో పెట్టాలి. ఆవిరికి వుడికిపోతుంది. అప్పుడు పైన చెప్పినవిధంగా వేపుకోవలెను. యిట్లే ఎట్టి కాలిఫ్లవర్ కూడ చేసుకోవచ్చును.

—వై. వి. రమణ

రావడానికి పూజారుల్ని బోడి గుట్టల మీద పడ్డారు. ఉత్తరజావి ఎత్తరగంప. అదను కోసం వేచివుండిన వేషగాళ్ళు, జూదగాళ్ళు పగటివేషగాళ్ళు అంతోయింతో సంపాదించుకోవడానికి సతమతమవుతున్నారు. అదొక అందమైన అలజడి. కొనిలెచ్చుకొన్న సందడి. ఇక కాసేపటిలో గొంతు కోసే కోడికి నీళ్ళు త్రాగిపిస్తున్నాడొకడు. తలామొండెమురెండూ రెండు తునకలుగా తెగనరకబోయే పొట్టేలికి పిడికెడు కసవు నోటికందిస్తున్నాడుమరొకడు. కనికరము ఒలకబోస్తూ, కసాయి పనులకు ఒడిగట్టే మానవజాతిగదామరి! మడివేలు మునిగాడు ఎండిన ముష్టి కొమ్మమీద సన్నటి యిసుకపోసి కత్తిని నూరిందే నూరిందిగా వున్నాడు. చెట్లకు, రాళ్లకు కట్టేసి వున్న పొట్టేళ్లను, పోతులను అప్పుడప్పుడొక కంట గమనిస్తూ, మరొక కంట కత్తి వాదరను తడిమి చూస్తున్నాడు. వెయ్యి పువ్వులు వెలిగాయి. వెలుగులో మంట. మంటతో కలిసి పొగ. నీలాలు పారేపొగ. నిమ్మకు నీరెత్తినట్లు నిమ్మళంగా పైకిలేచి ఆ ప్రాంతమంతా వ్యాపించింది. నింగి నేల కొంగినట్లుంది. పొంగలి వండుతున్న సుందరాంగులు నేల కొంగిన నింగిలో నక్షత్రల్లా వెలుగుతున్నారు!

'నిజం చెప్పేస్తా! నిజం చెప్పేస్తా!!'— గొంతుపైకెత్తి, రెండుగా చీలిన గుండు సందులో తలపెట్టి అరుస్తున్నాడు బాలిగాడు. అంతఎత్తునుండి అరుస్తున్నా, గాలి ఉధృతంగా వీస్తున్నా, గుండు సందులో మాటలు గంటకొట్టినట్లు వినిపిస్తున్నాయి. అందరి దృష్టి అటు మరలింది.

"బాలిగాడు పులిగుండెక్కినాడే! అదెట్లా సాధ్యపడిందబ్బా?" కొందరి ఆశ్చర్యం.

"ఒరే! ఈమాట ఆ రాజెమ్మతో పొయ్యి చెప్పండిరా! ఆమె పండు ముసలిదైనాక యీడు గుండెక్కినాడే! ఏమిలాభం?" మరి కొందరి ఎగతాళి.

"నిజం చెప్పేస్తా! నిజం చెప్పేస్తా!!" ఇదేమీ గమనించని స్థితిలో బాలిగాడి అరుపు.

"నీ మొగం నువ్వేంది చెప్పేదినిజం?... ఇన్నాళ్ళూ చెప్పంది యిప్పుడేందిరా నిజం నువ్వు చెప్పేది పిచ్చి నాకొడకా? అణ్ణుంచి పడ్డావంటే పులుసులోకి ఎముక దొరకదు. నిజం చెప్పేంది పొలుగాని దిగిరా నీయవ్వా

డాక్టరు సలహాలు

డాక్టర్ కె. వెంకటేశ్వరరావు

కె. ఎస్. ముట్లూరు.

నా వయస్సు 23 సం. లు. సంవత్సరం క్రిందట తలనెప్పి వెనుక భాగమున వస్తే ఎల్. పి. చేశారు. నాల్గవ రోజున కాళ్లకు స్పర్శ లేకుండా పోయింది. తరువాత అయిదు రోజున వెన్నెముకకు ఆపరేషను చేశారు. అయినా ఇంతవరకూ స్పర్శ రాలేదు. కారణం ఏమిటి ? స్పర్శ వస్తుందా ? "ట్యుబెర్‌క్యులోసిస్" అంటే ఏమిటి తెల్పండి.

★ ఎల్. పి. చేసినంత మాత్రాన కాళ్లకు స్పర్శ లేకుండా పోవటం జరుగదు. ట్యూబర్క్యులర్ మెనింజైటిస్ వల్ల, తదితర కారణాల వల్ల, రెండు కాళ్లకూ స్పర్శ జ్ఞానం లేకుండా పోవచ్చును.

'ట్యూబర్క్యులోసిస్' అంటే క్షయ అని వ్యవహరించే రోగ కారకమైన క్రిములు శరీరంలో ప్రవేశించినప్పుడు ఏర్పడగల రోగాలన్నిటికీ సాధారణంగా వైద్యులు వాడే పేరు.

శ్రీమతి ఎస్. పి. ఎ. అస్సాము.

సంవత్సరము వయసు గల పాపల కడుపులో క్రిములు చేరే అవకాశము ఉందా. చేరినట్లు ఏ విధముగా తెలుసుకొనవచ్చును. లక్షణాలు తెల్పండి. పాప వయస్సు 8 నెలలు. ఆమూల్ స్ప్రే, ఫారెక్స్ పెడుతున్నాము. అన్నం పెట్టవచ్చా.

★ 1 సం. లోపల కూడా కడుపులో క్రిములు చేరే అవకాశం తప్పకుండా ఉంది. కడుపులో క్రిములు చేరినట్లు, మలపరీక్ష తరచూ చేయించడం ద్వారా కనుగొనవచ్చును. రోగ లక్షణాలు కడుపులోని క్రిములను బట్టి, వాటి సంఖ్యను బట్టి ఉంటాయి. ఏలిక పాములే (రౌండ్ వర్మ్స్) ఎక్కువగా ఉన్నప్పుడు కడుపునొప్పి, ఉబ్బసం, వాంతులు రావచ్చును. కంటికి కనపడని హుక్ వర్మ్స్ ఉన్నప్పుడు రక్తం లేకపోవడంవల్ల ఎనీమియా వస్తుంది. ఇతర క్రిములు కొన్నిటి వల్ల విరేచనాలు, కొన్నిటి వల్ల మలబద్ధకం రావచ్చును.

8 నెలలు గల పాపకు తప్పక అన్నం పెట్టవచ్చును.

కె. కె. హైదరాబాదు

నాకు మొహం మీద, ముక్కు చివర యందు నల్లగా ఉంటుంది. అది మొహం మీదకు పాకుతున్నది

పులిగుండు

బడవా!" కొందరు అరుస్తున్నారు. కొందరు చేతులతో సైగచేస్తున్నారు.

"అదో! అటు చూడండి!" ఉన్నట్లుండి వులిక్కిపడ్డట్టు అరిచాడు బాలిగాడు. ఎటు చూడమంటున్నాడో, ఏమిచూడమంటున్నాడో అర్థంకాకపోయినా అందరు వెనుదిరిగి చూశారు.

"ఆహా! ఎంతపత్తిత్తురా! పచ్చి పసుపు కొమ్ము మాదిరుండాది. పైగా పచ్చి పసుపే సాది పూసింది. పావలా కాసంత కుంకంబొట్టు పెట్టింది. పట్టు సీర గట్టింది. నాలుగు తవ్వల పువ్వులు తల్లో తురుముకొంది. మహా పత్తిత్తులాగ పొంగలి పెడతావుంది సూడండిరా! ఇప్పుడేవో పదిమందిలో, యింతకుముందేవో ఎవుడికీ తెలియకుండా ఒకడికి పొంగలి పెట్టించింది. హ్హా హ్హా హ్హా! ఒరే! పిచ్చినాయాలి గుంపా! ఇంకా ఎవురో తెల్సుకోలా? నన్ను పిచ్చోడంటావుంట్రి గదరా పిచ్చి సన్నాసుల్లారా! అటు జూడండిరా! నిమ్మకు నీరెత్తినట్టు ఎంత నిమ్మళంగావుందో మణిసి! పేరు నిర్మలమ్మగదా? కొంపలు కూల్చినా గొంతులు కోయించినా నిమ్మళంగావుండొద్దూ మరి?" — బాలిగాడి ధోరణి అర్థంకాక అందరు చెవులు రిక్కించి వింటున్నారు.

నిర్మలమ్మ! చెక్కిన బొమ్మలాంటి నిర్మలమ్మ! పాతికేళ్లవయసు నిర్మలమ్మ! ఉగ్గాణం పల్లెలో ఊపిరినంతా కోర్టు కచ్చేరీలకు వెచ్చిస్తూ, తన కాళ్లు పట్టేవాళ్లను, కనుసన్నల్లో మెదిలేవాళ్లను రక్షిస్తూ — కాదన్నవాళ్లని ఓ కంట గమనిస్తూ అయిదు పదుల వయస్సు అందుకోసమే వెచ్చించిన కృష్ణనాయుడి జీవితములో రెండవ సతీమణిగా అడుగుబెట్టిన అందాల బరిణె నిర్మలమ్మ పొయ్యిరగలిస్తూవుంది. ఎంతకూ గ పొయ్యిలో సతమతమవుతూవుంది. ఊదీ ఊదీ, కండ్లుబ్బి, చెక్కిళ్ళుకంది, కందిన చెక్కిళ్ల పై కన్నీళ్లు కారుతూంటే పట్టుకోక చెడిపోతుందనేమో—కన్నీళ్లు కూడ తుడుచుకోలేక అవస్థ పడుతూవుంది నిర్మలమ్మ.

"ఏడుపెందుకే నాయుడమ్మా? ఇంకా యెందుకా సంగేడుపులు? ఇంకెతమందికి పొంగలి పెట్టేద్దామని ఆ ముక్కుసీదడాలు? ఏ మొకం పెట్టుకొనొస్తివి? పదిమందిలో కెట్లాగొస్తివి? ఛీ ఛీ! కాపురం ఒకడికి. కొంగు మరొకడికా? నీదీ ఒక బతుకేనా? ఆ రవమ్మజూడు! మంచికో చెడ్డకో గుండెక్కినోడేనా మొగుడనింది. గుండెక్కేసినాడు జగన్నాథుడన్నారందరూ. వాడే మొగుడనుకొనింది. కర్మగాలి కాలుజారింది. గుండెక్కినోడేకదా నా మొగుడు. కాలుజారితే నాకేవి? కాలిపోతే నాకేవి? అనుకొనింది. అనుకొనిందా అట్టానే బతికింది. అదీ బతుకంటే! అదీ ఆడదంటే! 'నువ్వుండావు దేనికి? నీ పూజలు యే దేవుడందుకొంటాడే?" పూనకం పూనినవానిలాగ అరుస్తున్నాడు బాలిగాడు.

"ఒరే! తక్కువజాతోడా? ఇప్పుడెందుకురా ఆ తక్కువమాట్లు? నోరుమూస్తావా లేదా?" — నాయుడు కనుసన్నల్లో బతికే వాళ్లు కండ్లెర్రచేస్తున్నారు.

"ఒరే! బాలిగా! నీకు బుద్ధుందట్రా? అప్పుడేవో గెడ్డం పట్టుకుని బతిమలాడి, నిజంచెప్పరాంటే, చేతిలో చెయ్యేసి, నిజవే చెప్తానని కూసి, తీరా కోర్టులో నాకేవి తెల్దని మొరిగిన కుక్కా! యిప్పుడెందుకురా కారుకూతలు కూస్తావు? ఏ దేముడు మెచ్చుకుంటాడురా నువ్వు చెప్పే నిజం?" — ఒక ప్రక్క ఈ గుట్టు రట్టు కావాలని నాయుడి ప్రతిపక్షం నవ్వుకొంటున్నా, మరొక ప్రక్క నీతులు నిమిరి నంగి మాటలు పలుకుతూ ఉంది.

"ఒరే మీవి పెద్ద పెద్ద జాతులేరా? అయితే మీ మాదిరిగ పెద్ద పెద్ద పనుల్జేసి బతకలేదురా నేను. పుట్టి బుద్ధెరిగింది మొదలుకొని నాయుణ్ణే నమ్ముకున్నా! బావమను నమ్ముకున్నా! బొట్టు బొట్టుగ సెమటోడ్చినా! నేనేగాదురా మీరనుకొనే తక్కువ జాతోళ్లంతా అట్టానే బతుకుతుండారు. కష్టపడడం మా వంతు. తెచ్చి మీ యిండ్లల్లో పోస్తే మెక్కడం మీ వంతు. మీరు తినంగా మిగిలింది మా మొగానిదిలిస్తే ఎంగిలి మెతుకులేరుకొని తిని బతకడం మా వంతురా! అయినా మీకు కనికారమేలేదు. కండ్లులేవు. ఉండినా కనిపించటము లేదు. నల్లిని నలిపినట్టు నలిపేస్తుండారు మా జాతిని ... అవున్రా నేను తక్కువ జాతోణ్ణే. నిజవే! నిజవే చెప్పేస్తానని చేతిలో చెయ్యేస్తిని. నిజవే! కోర్టులో నిజం చెప్పలేకపోతిని. నిజవే! — పిచ్చిబట్టి తిరిగితిని నిజవే! ఈ పొద్దు ఎట్లెక్కినానో ఏవో

డాక్టర్ వద్దకు వెళ్లితే మందులు వ్రాసి ఇచ్చారు. అవి వాడితే తగ్గి మళ్లీ వస్తున్నది.

★ ఇలా చర్మరోగాలు ఉన్నవారు, చర్మ వైద్యులను సంప్రదించడం ముఖ్యం. నేరుగా పరీక్ష చేసిగాని నిర్ణయించబడని రోగాలలో ఇవి ముఖ్యమైనవి.

చాలామందికి మచ్చలు, మొటిమలు మానిన తర్వాత రావటం జరుగుతుంది. అయితే కాలక్రమేణా ఇవి కనపడకుండా పోవడానికి అవకాశం ఉన్నది. 'సాలిసిలిక్ ఆసిడ్' ఆయింట్‌మెంటు వాడటం వల్ల తొందరగా తగ్గిపోయే అవకాశం ఉన్నది.

ఎస్. ఎల్. యిల్లెందు.

నాకు మొదటి రెండు కాన్పులు స్టిల్ బర్త్. మూడవ కాన్పు సిజేరియన్. ఆ అబ్బాయి మూడు సంవత్సరములు బ్రతికి 4వ కాన్పుకు 15 రోజులు ముందుగా పోయినాడు. నాల్గవ కాన్పు అబ్బాయి. ఈ అబ్బాయి బ్రతుకుతాడంటారా. మాది మేనరికము అయినందున ఈ విధంగా జరుగుతున్నదంటారా తెలుప ప్రార్థన.

★ మేనరికం వల్ల కొన్ని అనర్థాలు రావటానికి అవకాశం ఉన్నా తరచూ 'ఇలా' జరగటం అసంభవం. గర్భవతిగా ఉన్నప్పుడే సరిఅయిన వైద్య సదుపాయాలు, ప్రసవ సమయంలో నిపుణుల పర్యవేక్షణ ఒకటి రెండు సార్లు జరిగిన తరువాతనయినా ఏర్పరచుకొని ఉండాలి. పుట్టిన ప్రతి పిల్లలూ చనిపోతారనుకోవటం పొరపాటు. సరి అయిన వైద్య సదుపాయం ఉన్నప్పుడు ఇలా జరగవలసిన అవసరము లేదు.

కె. ఎస్. కదిరి

నేను పుష్టికరమయిన ఆహారము తినుచున్నప్పటికి లావు కావటం జరగలేదు. పైగా పెండ్లి అయినప్పటి నుంచి ఇంకా సన్నబడి పోతున్నాను. లావు కావటానికి ఏదైనా ఉపాయం చెప్పండి.

★ మీరు తినే పుష్టికరమైన ఆహారం ఏమిటి? తినే ఆహారంలో విలువ ముఖ్యం గాని, అది ఎంత అనే పరిమాణము ముఖ్యం కాదు. ప్రోటీనులు ఎక్కువగా కల ఆహారపదార్థాలు శరీరానికి పుష్టిని కలుగచేస్తాయి.

కాని సరి అయిన ఆహారం తీసుకొన్నా కూడా జీర్ణాశయంలోని కొన్ని లోపాల వల్ల తిన్న ఆహారం జీర్ణం కాక శరీరం పెరగటం జరుగదు. మల పరీక్ష వల్ల ఈ విషయం నిర్ణయమవుతుంది.

డయనబాల్ మాత్ర రోజుకి ఒకటి, పెటాలిన్ సిరప్ రోజుకి 3 సార్లు తీసుకుంటే మంచిది. ఇలా 2 నెలలు వాడవలసి ఉంటుంది. ●

ఆ ముత్తేలమ్మ తల్లికే తెలుసు. పులి గుండెక్కినాను నిజమే!—అయితే జగన్నాథుడి మాదిరి ఆడదాని కోసరం గాదురా నేను సుండెక్కింది. నిజం సెప్పడానికి. నేను గాదురా గుండెక్కింది. గుండెక్కింది నిజంరా! నేను గాదురా మాట్లాడేది, మాట్లాడతా వుండేది నిజంరా! అందుకే యినండి. నా లాంటి తక్కువ జాతోడు మీ లాంటి పెద్ద పెద్ద జాతోళ్ల మద్దె నిలబడి నిజం సెప్పలేదురా! సెప్పి బతకలేడురా! అందుకే పులిగుండెక్కినా! మీరు కాదు గదా మీ లాంటోళ్లబ్బలొచ్చినా యింక నన్నాపలేరు. ఇనండిరా యినండి!"

బాలిగాడి ఆవేశానికి హద్దు పద్దూ లేనట్టుంది!

పొంగలికి నీళ్లు తెచ్చియిచ్చి, పొయ్యికి యెండు పుల్లలు విరిచిపెట్టి మిఠాయీలు కొనుక్కోవడానికి, రంగుల రాట్నంలో తిరుగడానికి పైసల కోసం తల్లిదండ్రులను తోడుకతినే పిల్లలు సైతం అన్నిటినీ మరచి అదొక వేడుకగా పులిగుండు చుట్టూ చేరారు.

ఇన్నాళ్లుగా పిచ్చివాడుగా చెలామణి అయి, యిప్పుడు పులిగుండెక్కిన బాలిగాడి మీద రాళ్లు రువ్వడానికి వ్యర్థ ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. నాయుడు పక్షం నాల్కలు కొరుకుతూంటే ప్రతిపక్షం ముసి ముసిగా నవ్వుకొంటూంది. గుండు మీద బాలిగాడు గుక్కతిప్పుకోకుండా వాగుతున్నాడు.

"పాపం! రావుడు ఎంతమంచోడువాడు. ఎంతందగాడు వాడు. అదేం కర్మమో లేనోళ్ల కొంపలో పుట్టినాడు. పుడితేమాత్రం? ఎంత మట్టూ మరేద? ఎంత గుట్టుగ కాలంగడప తావుండె. వాడు గొంతిప్పితే రాళ్లు కరగతా వుండె. మణుసులు మాకుల్లా నిలబడతా వుండిరి. ఎట్లనో కన్నగసాట్లుపడి వదిదాక సదువుకుంటే. ఈ పాడులోకంలోవాడికేదైనా పని దొరికుండే ఏ పట్నానికో ఎల్లిపొయ్యుండే వాడు. ఈ వూళ్లో ఆయింటికాడ, ఈయింటి కాడ పాటలు పాడతా ఏ అమ్మో దయదల్చి అంతయిదిలిస్తే తిని బతకతావుండె.అట్లాంటి కన్నోరు మింద కన్నేస్తివే నాయుడమ్మా! అయినా వాడేవన్నా లోబడ్నా? ఈత మాను దేకడం, ఈడుగాని సావాసం సెయ్యడం తగదని తన్నుకుండె. అయినా వదిలిత్తివా? లేదే! నీ మాయదారి ఆటల్తో వాణ్ణిబుట్లో యేసు కుంటివి. వాడుమాత్రం యేంచేస్తాడు పాపం? పొంగుతుండే వయసు. పత్తిని నిప్పును పక్కనపక్కనబెట్టి రగలద్దంటే వూరుకుంటుందా? రగిలిస్తివి, మంట మండిస్తివి. మట్టు బెట్టిస్తివిగదే నాయుమ్మా! నాయుడమ్మా!!—"

పేదరాలి కడుపులో పుట్టిన రాముడు, గాలికి పెరిగిన రాముడు, కనుముక్కు తీరు కోడేరేసినట్లు కన్నులకు యింపైన రాముడు, కమ్మగాపాడే రాముడు ఉన్నట్లుండి చంపబడ్డాడన్న వార్త పాయకట్టులో ప్రాకింది ఒకప్పుడు, గ్రవినిలో శవం పడివుండినదని, దానిని ఆధారంగా తీసుకొని కృష్ణమనాయుడంటే గిట్టనివాళ్లు నాయుడి మీద కేసు బనాయించారని, తగినసాక్ష్యం లేనందున కేసు వీగిపోయిందని పాయకట్టంతా తెలుసు. కానీ దీని వెనుక యింత చరిత్ర యిమిడి వుందని ఎవరికీ తెలియదు. అందుకే ఆసక్తిగా వింటున్నారు.

"ఐనా నువ్వు మాత్రం యేం జేస్తావ్ నాయుడమ్మా? ఆ ముసిలి పీనిగతో నువ్వేం సుకమనబస్తివి? అందుకే నువ్వు చేసిందేమీ పాప్పమనుకోలేదు నేను. అయ్యో పాప్పమని పాలు పంచుకుంటి. నా వల్ల అయింది నేను చేస్తి. ఎట్టా పసిగట్టినాడో నీ ముసిలి మొగుడు. నీకు, నాకు రావుడికీ ఆ పైన దేవుడికి తప్ప యింకొకరికి తెల్దనుకొనింది పసిగట్టినాడు. పగబట్టినాడు. సిత్తూరుకి పొయ్యొనట్టునా పొయ్యి తిరిగొచ్చియేవారించి సంపేసెరావుణ్ణి. నా కండ్ల ముందర పొడ్సిపొడ్సి సంపెనే! పొడ్సి సంపేసి రాత్రికి రాత్రే సిత్తూరు సేరుకున్నే! పాపం! రావుడు. పాణాలువదులుతూ వాడు సూసిన సూపు. దిక్కులేనిసావు సస్తూ వాడు సూసినసూపు? అబ్బ! గుండెజలదరిస్తా వుంది. "ఒరే బాలిగా! నా తప్పేమీ లేదని నీకు తెల్సురా! బలంతంగా లాగింది అమెసే గదరా! వద్దని మొత్తుకుంటేకూడ వదలకుండా నీ పాణానికి నా పాణమిస్తానని నమ్మించింది తానేగదరా? కడుకేమీ ఎరగనట్టుండి పాయగదరా? దీన్ని లోకానికి సాటాల్సింది నువ్వేరా! లేకపోతే నా వుసురుగొట్టి సస్తావు!" అని సూసినట్టున్నే ఆ సూపు. ఆరు నూరుగానీ, నూరారుగానీ, నిజం సెప్పేద్దామనుకొంటి. ఊళ్లో యెదురు పార్టీవోళ్లు, 'ఏందిరా? బాలిగా?'- అంటే, మీమాటే నా మాటంటి, పదండిసామీ! అంటి. వాళ్లేవో నా మాట నమ్మిరి. నా మాట మింద నేను నిలబడతాననుకుండి. కో

కెక్కిరి. పోలీసోళ్లకు తినబెట్టిరి ఆ దెబ్బతో వాయుడు గెతి అదోగెతి అవుతుందనుకుంట్రిడి. నిజవే! నేనూ అట్టానే అనుకుంటి వాయాలు వాయుడాట కట్టిందనుకుంటి కాని వాడే నన్ను మెడబట్టి యింట్లోనుంచి బయటికిగెంటె. నా పూరిగుడిసెకు నిప్పు

పులిగుండు

పెట్టె. మా యింట్లోదాన్ని, నన్ను, నా కసుగందుల్ని సెట్టు కింద నిలబడేట్టు సేసె. ఏఁవి సెయ్యమంటారు సెప్పండి? అంతటితో వొదిలిపెట్టెనా? లేదే! మా

వాడవాడనే యిరకాటంలో యిరికించె. ఇరుక్కొని మేఁవు సస్తుంటే సకిలించె. అంతో యింతో సెయ్యిజాపి అప్పు తీసు కొన్నోళ్ల నిలువు కాళ్లమీద నిలబెట్టి అప్పక్కడ బెట్టి కదలమనె. పెట్ట లేకపోతే సెట్లకు గట్టించికొట్టె. మా వంట పొలా

ళకు వాడి పొలంమీదుగా రావాల్సిన నీళ్లాట కాయించె. పంటలు మలమల మాడిపోయిండె. వాడ వాడంతా ఒకట్టై ఒకనాడు నాదగ్గరి కొచ్చిరి!

"ఒరే! బాలిగా! ఇదేంవన్నా బాగుం దట్రా! నిన్ను జూసుకోనిగదరా అపోజిట్టు పార్టీవోళ్లు కోరుట్టుకెక్కింది. అది జూసు కోనిగదరా నాయుడు మా మిందికెక్కి లొక్కుతావుండేది. ఎట్లా సావమంటావురా ఈ సావు?... పోని! సచ్చినోడెట్లా సచ్చె! నువ్వు నిజంజెప్తే వాడు బతకబొయ్యేదీ లేదు. నాయుడు మమ్మల బతకనిచ్చేదీ లేదు. మమ్మల్నెందుకురా యిట్లా సంపతావు?... పుట్టేఅప్పు పుట్టకుండా పాయ. పంటలేవో నిలవనా ఎండిపోతుండాయి. ఈ పొద్దో రేపో వాడకు, నీ పూరి గుడెసెకు పట్టిన గతె పట్టేట్టుగా వుంది. మమ్మల్ని బతికించరా నీకు పున్నెవుంటుంది." అని మొత్తుకుండ్రి. కన్నీరు మున్నీరుగా యిలపించిరి. ఏంసెయ్య మంటారు సెప్పండి?

ఆ మరసట్రోజు. అర్ధ రేత్తిరి కాడ. నాయుడే సేరుగా నాదగ్గరికొచ్చె. సెట్టు కింద కడుపులో కాళ్లు బెట్టుకొని పడుండిన నా పెళ్లాం పిల్లల్ని సూసి కంటతడి బెట్టుకొనె.

"బాలిగా! ఎందుకొచ్చిన కర్మరాయిది. జరిగిందేదో జరిగిపొయ్యింది. బుద్దెరిగిన నాటి నుండి పెట్టింది తిని, యిచ్చింది కట్టి నా పంచన బతికితివి. ఈ చేతులతోనే పెట్టి మళ్లీ ఈ చేతులతోనే కొట్టాలంటే బాధగా వుంది. నా మాటినరా! నీకొక యెకరా పొలంయిస్తా. కాలిపోతే పొయ్యింది పూరి గుడిసె. మూడంకణాల యిల్లేసిస్తా. ఒక్క మాట సెప్పరా! నాకేమీ తెల్దని ఒక్కమాట సెప్పరా! ఒక్కటంటే ఒక్కమాట సెప్పరా "బాలిగా!" అని జాలిగా సేతులు పట్టుకుండె!

ఏంసెయ్యమంటారు సెప్పండి? ... ఈ అద్దోనపు గెతిలో నన్నేంసెయ్య మంటారు సెప్పండి? కూటికిలేక కుమిలిపోతున్న పెళ్లాం పిల్లలొకపక్క, నాయుడి చేతిలో నలిగిపోతున్న నావాళ్లొకపక్క సమాళించుకో లేకపోతి. అందుకే సెప్పేస్తి నాకేమీతెల్దని. కేసు కొట్టేసిరి. నాయుడు బయటపడె. అపోజిట్టు పార్టీ వోళ్లు నామిందెగిరి పడిరి. ఏంసెయ్యమంటారు సెప్పండి?" ... గత స్మృతితో గిలగిలలాడిపోతున్నాడు బాలిగాడు.

పాయకట్టు ప్రజలు పులిగుండు క్రింద నిలబడి దిగ్భ్రమచెంది వింటున్నారు, పొంగిళ్లు దించారు. పడిపేలు మునిగాడు నోటికి గుడ్డ అడ్డంగా కట్టుకొని భయభక్తిగ తళిగలు వేయిస్తున్నాడు. చలిబింది పిసికి, ప్రమిద లుగాచేసి, నూనెపోసి, వత్తివేసి తళిగకొక దివ్వె వెలిగించారు. వేపచెట్టు నీడలో ... ముత్యాలమ్మ గుడిలో ... వేయితళిగలు ... వేయిదీపాలు ... దేదీప్యమానంగా వుంది. వేయి కుటుంబాలు పని గట్టుకొని అలంక రించడములో ముచ్చటగా వుంది ముత్యాలమ్మ. బీదాబిక్కీ, పేదాసాదా తీటు ఆకులు చేత పట్టుకొని అమ్మవారి ప్రసాదం కోసం ఎదురు చూస్తున్నారు.

ఎగ్గొట్టుక వస్తున్న ఏడుపును దిగ మ్రింగు కొన్నాడు బాలిగాడు. అందరి చెవుల్లో పడవలెననియేమో గొంతు చించు కొంటున్నాడు బాలిగాడు.

"నాయుడు ఎకరా పొలం యిస్తానని, మూడంకణాల యిల్లేసిస్తానని, నీకుసింతా లేకుండా సచ్చిగా బతకచ్చని సంబర పడతా వుంటి. దినాలు గడిసె. వారాలు గడిసె. నెలలు తిరిగె. నాయుడరీ గురిమనకుండా వుండె. ఎదటబడి అడిగితే యేమన్నాడో తెలుసా? 'తక్కువ జాతి నా ...! ఎకరా పొలం కావాల్నా? ఎప్పుడమ్మా మొగుడు సత్తురా! యిల్లు కావాల్నా? అప్పుడు పాపం! కావద్దా మరి?' అంటూ ఎగిరి తంతాడా? వాడు తన్నింది సన్నా? కాదు. నా తక్కువ జాతిని. ఈళ్ల మోసెత కింద నీళ్లు తాగే తక్కువ జాతిని!"

తంతే ఏమయింది? నేను యీడిలో పడితిని. ఎదురు పార్టీ వోళ్లా కండ్లల్లో పడితిని. ఆమీద నా పెళ్లంనోట్లో పడితిని. 'సెప్పింది ముందుగానే నాయుడ దగ్గర ఎందుకు లాక్కోలేక పోతివిరా ముదనష్టు

—కొన్ని పరిచయాలు—

నటుడు ప్రసాద్

—శ్రీనివాస్—

ఎం. పి. ప్రసాద్. చిత్రరంగానికి పరిచయం చేసింది కెమెరామెన్ కె. ఎస్. భాస్కరరావు ప్రసాద్ తీయించిన స్టిల్స్ నిర్మాతవాసంతికి చూపించారు. ఆవిడ 'మేమూ మనుషులమే' చిత్రంలో ఒకముఖ్య పాత్ర నివ్వడంతో తెర జీవితం ప్రారంభమయింది.

ఎస్. భావనారాయణ, వాసంతి చిత్రంలో ప్రసాద్‌నటించిన కొంత భాగాన్ని చూడడం, 'కన్నె వయసు'లో ప్రాధాన్యత ఉన్న వేషాన్నివ్వడంతో ప్రసాద్‌కి నిలదొక్కుకోగలను అన్న నమ్మకం కుదిరింది.

మేమూ మనుషులమే చిత్రంలో ప్రోత్సాహాన్ని, ఉత్సాహాన్ని అందించి దీవెనల నందజేసిన జగ్గయ్య గారికి కృతజ్ఞతలు అన్నాడు ప్రసాద్.

నటరత్న ఆప్యాయత!

ప్రముఖ నిర్మాత విశ్వేశ్వరరావుగారు తీర్పు చిత్ర

ములో, సంసార నౌక చిత్రంలో పాత్రలిచ్చి ఆదరించినందుకు, తాతమ్మ కల చిత్రంలో సెలవృత్తి వేషం యివ్వడమే కాకుండా, తన్ను స్వంత బిడ్డకన్నా మిన్నగా ట్రీట్ చేసినందుకు చిరంజీవి ప్రసాద్ కృతజ్ఞతలు తెలుపుతున్నాడు.

ప్రత్యగాత్మ, సి. ఎస్. రావుల శిక్షణ

ముగ్గురు అమ్మాయిలు చిత్రంలో విలన్ వేషం యిచ్చారు, నిర్మాత పి. ఎస్. ప్రకాశరావు. ఆ వేషాన్ని చక్కగా చేయించారు ప్రత్యగాత్మ. సంసార నౌక చిత్రంలో శారద, కృష్ణంరాజు కుమారుడి పాత్ర నిచ్చారు, నిర్మాత ఎ. కె. వి. ప్రసాద్. ఆ వేషాన్ని బాగ చేయించారు సి. ఎస్. రావు. వారి శిక్షణలో ఎంతో నేర్చుకోగలిగాను, అన్నాడు ప్రసాద్.

"శ్రీరామ రక్ష"

"నేను నటించే చిత్రాలను ప్రేక్షకులు చూచి, అందులో మంచి ఉంటే స్వీకరించి, తప్పుంటే నాకు తెలియజెయ్యమని కోరుతున్నాను. ప్రేక్షకు లిచ్చే రక్షే శ్రీరామరక్ష. సినిమాలకు సంబంధించిన అంశాలను, నేను పాటించవలసిన విషయాలను నాకు వివరించగలిగితే, నా నటనకు చక్కగా సానపెడగలను" అన్నారు [illegible] చిరంజీవి ప్రసాద్.

పోడా !' అని పెళ్ళాం ఆడిపోసింది. ఎదురు పార్టీవోళ్ళు ఎకసక్కాలాడిరి. మొకాన వూసిరి. 'ఒరే బాలిగా! నేనడిగిందేవి? నువ్వు జేసిందేవి? సరిపోతుందంట్రా యిది ?'' అని రావుడు-సచ్చిన రావుడు దెయ్యావై పట్టుకుండె ! నేను పిచ్చివాడినయితిని. నా పెళ్ళాం పిల్లలు గూడులేని గువ్వలైరి. ఈ ఎయ్యి పొవ్వుల్లో మండే మంట నా కడుపు మంట. అదో అటుసూడండి !' అన్నాడు బాలిగాడు. శ్రద్ధగా చెవులు రిక్కించి వింటున్న ప్రజ తిరిగి చూచింది. బాలిగాడందు కొన్నాడు.

"ఒరే నాయుడూ ! ముసలి పీనిగా ! పెండ్లాన్ని యేలుకో లేని యదవా ? ఇంకా ఎందుకురా నీకామీసం ? మాటదప్పిన నువ్వా నేనా రా తక్కవజాతోడు? నేను నిజం సెప్తానంటే నా జాతినంతా నీ సేతుల్లో వుందని యిరకాటంలో పడేసి మీసం వడేస్తివి. లేని ఆశలు జూపించి నాతో అపద్దం సెప్పించి అడిగితే ఎగిరితంతివి. రెండిండ్లకు అగ్గి బెట్టి రొమ్ముగుద్దుకున్నే యదవా? జుట్లు పట్టించి యేడిక సూసే మంకు కుంకా? మాట దప్పిన మోసగాడా? ఎప్పటికైనా నీకాలు గుంతలోనే లేదా? నీగెతి ఆముత్యాలమ్మతల్లేసూడాల్రా!''

"రే !... వెయ్యరా !'' అరుస్తున్నాడు కృష్ణమనాయుడు

'నువ్వుగాదురా! యింక నీయబ్బ లేసొచ్చినా ఎయ్యలేడురా ! అందుకేరా గుండెక్కింది. గుండుమింద నిబ్బరంగ ! ఎన్నా ! నాకడుపు

పులిగుండు

మంట తీరేదాకా తిట్టతా నాఅక్కసు అణిగి పొయ్యేదాక తిట్టతా !—నీయాలితాడు పుటుక్కున తెగుతుందిరా! నీ వంశం నాశనమై పోతిందిరా! నీ పెళ్ళాం పిల్లలు నాబిడ్డ అగోరించినట్టు గోడుగోడున యేడుస్తార్రా !'' తిట్లదండకాన్ని అందుకున్నాడు బాలిగాడు.

దూరంగా "రే ! యింకా చూస్తావెందుకురా ? వెయ్యరా!'' అరుస్తున్నాడు బిగ్గరగా నాయుడు సరిగ్గానే వేశాడు ఒక్క వ్రేటు మడివేలు మునిగాడు తలామొండెము రెండూ రెండు తునకలై రక్తపుమడుగులో పొరలాడుతూవుందినాయుడి కండబట్టినపొట్టేలు.

"అయ్యో !... బాలిగా !!'' ఆర్తనాదం చేసింది జనసందోహం.

తీట్రాకులు చేతబట్టి, మూడడ్తేళ్ల పాత పేలిక గోచిగా పెట్టి, ముత్యాలమ్మ ప్రసాదం కోసం ముచ్చటపడుతూ దూరంగా నిలబడి వుండిన బాలిగాడి బిడ్డలు ..పట్టుమని పదేండ్లయినా నిండని పసిగందులు... "అయ్యో ! నాయనా !'' అంటూ పరుగులు దీశారు తీట్రాకులు విసరికొట్టి.

"పొద్దుగూట్లో పడతావుందప్పుడే! కూర వుడకడాని కాలస్యమవుతుంది. తొందరగా ఎత్తండిరా పొట్టేలిని'' నాయుడు సేద్యగాళ్లను తొందర పెడుతున్నారు,

"అయ్యో !...అయ్యయ్యో !!...

ఉన్నట్లుండి జనసందోహంలో ఒక వైపు నుండి అరపు వినబడింది. అందరి దృష్టి అటు మరలింది. ఎప్పుడు, ఎలాగ అంటుకొనిందో?—పట్టు చీర నిప్పంటుకొనింది. పరుగులు దీస్తూ వుంది నిర్మల ముత్యాలమ్మ గుడివైపు ధగధగ మండుతున్నాయి మంటలు మధ్యలోనే పడిపోయింది. ముత్యాలమ్మను చేరుకోలేకపోయింది. లబలబ మొత్తుకుంటున్నారు నాయుడు.

ఓ ఎముకలగూడు...మట్టిపిసికి బ్రదకడానికే నేర్చిన ఎముకలగూడు ... అడుసుమడిలాంటి రక్తపు మడుగులో తునా తునకలైన తనువును ఒకటిగాచేర్చి, హృదయానికి హత్తుకోవడానికి అవస్థపడుతూ వుంది. అన్యాయంగా చేరిన తనువు మీదపడి కన్నీరు మున్నీరుగా విలపిస్తూ వుంది'

బాలిగాడిగతివిని, జాలిగొని. మౌనయోగిని రంజెమ్మ మరొక్కసారి తీక్షణంగా పులిగుండు వైపు చూచింది.

వెయ్యి కుటుంబాల ఎదురులేనిపూజ !... బాలిగాడితో కలసి వెయ్యిన్నొక్క ప్రాణువుల గావు... ఎర్రదనాన్ని ఎగ్గొడుతున్న పడమటి దిశ... వెయ్యి పొవ్వుల్లో ఎర్రటిమంట ... లోకమే రక్తమయంగా రంజిలుతూంటే మురిసిపోతూవుంది ముత్యాలమ్మ !

కలిగినవాని కంటి కావరానికి ప్రతీకగా ... లేనివాడి నిస్సహాయతకు నిదర్శనంగా ధీమాగా నిలబడివుంది పులిగుండు.

ఆల్బో-సాంగ్

అన్ని వయసుల
వారికి ఆదర్శక బలవర్ధకం

మీరు అన్నివిధాల ఆరోగ్యంగా వుండాలంటే మీకు ఆల్బో-సాంగ్ అవసరం వృద్ధులకు యువకులకు కూడా పటిష్టమైన శరీరాన్ని ఆరోగ్యాన్ని పెంపొందించుటకు ప్రత్యేకమైన పదార్థాలు ఆల్బో-సాంగ్‌లో చేర్చబడ్డాయి. ఈ రోజు ప్రతి రోజూ కూడా ఆల్బో-సాంగ్ తీసుకోండి. సర్వదా మీరు ఆరోగ్యంగా వుంటారు

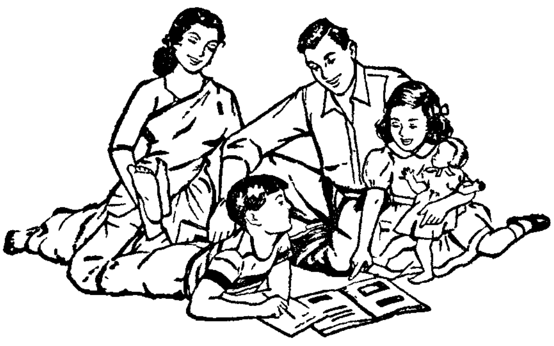

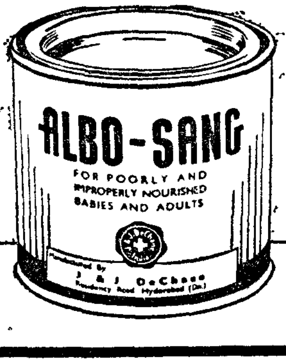

జె. అండ్ జె. డీషేన్
హైదరాబాదు (దక్కన్).